

MAI MÁLTAI KÖLTÉSNET

MARIO AZZOPARDI

KÖRMÖK

tovaringatóztak a fellegek a vízzel teli égboltról
csupasz fa terpeszti szerte hervadó ágait
magányos muskátli csüngeti bóbitáját mind lejjebb lejjebb
míg megsimogatok egy beteg szirmot
könnyeimmel hosszan belehasítok
egy olcsó szemfedélbe

HOGY MONDJAM HÁT...

rád tekintve hogyan is szóljak hát
ha belefáradunk a kísérletezésbe
a kiválasztottak közül
közöttünk fényező csóvája imbolyog
más-más divatot és szellemet idézve

nem szitkozódok
de mégis mondd

ha belefáradunk a kísérletezésbe
a bizalmatlanság tekintetét egymás szemében
megtaláljuk-e mint Jordán tisztító vizét
őserdők rejtett zugában
hol nem fenyeget a veszteglés tilalomtáblája

MERENGÉS

gyöngyök anyja fények árnyaiban csillongó
 csónak tárt szárnyal surran el
 magához ölelve a vérrel fecskendezett mennyboltot
 tenger gyomrából tör fel a gyurma üreges visszhang
 az életműből a befejezetlen életműből
 a számozatlan opusból
 a súly megkönnyebbül
 és a fuvola beteg hangjegyeket sívít
 a csónak kioson a hullámfodros tengerre
 rákos gondolatokat lélegzik ki magából
 jégpáncélt fecskendez a lélek bőre alá
 mialatt mindenki imbolygva közeleg
 hirtelen marcona léptekkel
 ellenkezés nélkül
 puszta bágyatag tekintettel
 csupán csónak csikordult csendben

VICTOR FENECH

SZERETKEZZETEK, NE HÁBORÚZZATOK!

Nyárvégi vasárnap délután.
 A Mellicha-öböl eldobott étkek trágyadombja,
 Biafra hústalan csonthalmaz;
 A Ghhadira-öbölben meghaltak a vágyakozástól:
 Málta bronzlábú, kobraszemű ifjúsága,
 hordjátok a tilalom tábláit nyakatokra láncolva!
 Vallás és Társadalom —
 az „ópium” és „fenevad” —
 de hol maradt az Ember?
 És hol ti mind?
 És hol vagyok én is?
 Vietnam, Biafra, Közel-Kelet,
 Luther King és a Kennedyk,
 Stanleyville-től Pinkville-ig,

Humanae Vitae & sztrájkok, démonok,
 atyafiságpártolás meg a többi:
 Űzzük el az átkozott kelepcét,
 s kutassuk fel szabadságunkat
 távoli barlangok mélyén, —
 ki adományoz papírszárnyakat
 és röppen a Bábuk Völgyébe,
 hol az éj sohasem nemz hajnalt?
 Inkább szeretkezzünk tövises bokrok ölén!

DANIEL MASSA

HATÁROZATLANSÁG

Megvártam, hogy hajad őszbe suhanjon,
 levegőbe belerobbanjon a jégvirág,
 belerikoltson a vijjogó sasmadár,
 cseppnyi napsugár lobbanjon lángra a tenger vizén.

De ha belepillantok szemedbe
 útra kelsz a tengereken.

Laza gyeplő inog fehér lovakon
 szoborrá faragva a zúzmarában,
 míg egyedül maradok az ingoványban,
 poshadva bámulva a csillagok közé.

ACHILLE MIZZI

ELDORÁDÓ

Ki kopogtat hangosan
 álmaim ajtaján
 hajnali egykor?
 Galamb bodrozta tollát
 álmába süllyedve
 hajnal előtt?
 Ki kopogtat hangosan

álmaim ajtaján
hajnali egykor?
Amikor a napfelkeltétől rejtegetve,
az aranyhalmazból válogatva
kincseket rakosgatok,
karátokat számlálgatok . . .
ki merészel ilyenkor
döngetni ajtómon?

K E N N E T H W A I N

ÉLJEN AMERIKA

az ezüstköpenyes katonák zászlót bontanak
 éljen amerika
de közelükbe érve meglepődsz
se arcuk se lelkük —
arc nélküli, lélektelen ezüstkatonák
szájuk sincs
 mégis rikoltják
 éljen amerika
ekkor megakad a tű — éljen amerika éljen amerika
éljen amerika éljen amerika éljen amerika éljen amerika
éljen amerika éljen amerika éljen amerika éljen amerika éljen . . .
 (ugyan kapcsold már ki azt a lemezjátszót)
. . . arc és személyiség nélküli élettelen élet

BEDE Béla fordításai

NÉHÁNY SZÓ A MODERN MÁLTAI KÖLTÉSZETRŐL

A Földközi-tengeri szigetország, Málta, az egykori Kalüpszó-szigetének irodalmáról nagyon keveset, sőt szinte semmit sem tudunk. A Hvar-szigetnél alig valamivel nagyobb mediterráni független ország, az el nem kötelezett világ három európai tagországának egyike pedig igen gazdag irodalommal, figyelmet érdemlő költéssel dicsekedhet. Néhány iro-

Jalmi folyóiratukban értékes alkotások, rangos versek jelennek meg. A máltai költészetet, a kis nyelvek hátrányos helyzete és a fordítás nehézségei miatt, alig ismerik a világban. A máltai költők sohasem kerültek a fordítók érdeklődési körébe, mert — a fordítók — nem szívesen foglalkoztak a máltai nyelv — arab és olasz elemekkel vegyült önálló lingvisztikai egység — stílusbeli nehézségeinek megoldásával. Ezért, a világ-irodalomban szinte egyedülálló jelenségként, a máltai lírikusok — rádöbbenve, hogy saját nyelvükön sohasem juthatnak el szigetországuk partjain túlra — minden alkotásukat lefordítják angolra. Mivel a szigetország másik hivatalos nyelve az angol, s a hosszan tartó brit megszállás során minden máltai tökéletesen, szinte anyanyelvi fokon elsajátította az angolt, a máltai költők és írók műveiket egyidejűleg két nyelven írják. Az eredeti alkotás természetesen máltai nyelven jön létre, de ezzel párhuzamossan megírják az angol változatot is, amely — saját bevallásuk szerint — olykor művészibb az eredetinél. De többen először angolul írják meg verseiket, s csak utóbb fordítják máltaira. Így sok alkotás először angolul jelenik meg, s csak később alkotója anyanyelvén, máltai nyelven. Ez a szinte egyedülálló irodalmi gyakorlat némileg az afrikai néger irodalmak hagyományára emlékeztet, miszerint a rengeteg törzsi nyelv miatt a fekete bőrű írók is egykori gyarmatosítók nyelvén írnak. Máltában ez a szervezett és tudatos alkotói gyakorlat lehetővé tette, hogy a máltai írók művei eljussanak az ország határain túlra is, elsősorban az angol nyelvterületekre; alkotásaik szép számban jelentek meg amerikai, angliai, indiai, sőt ausztráliai könyvkiadók gondozásában is. (Ausztráliában több tízezer máltai, elsősorban értelmiségi kivándorló él, s a máltai írószövetségnek önálló ausztráliai képviselője van, az Ausztráliában élő máltaiak írószövetsége.)

E nyelvi és irodalmi jellegzetességen túlmenően szinte egyetlen olyan mozzanat sem jellemzi a modern máltai költők alkotásait, amely eltérne a mai világirodalmi irányzatokat meghatározó irodalmi jegyeiktől. A formai és stilisztikai, tartalmi és ideológiai kísérletezés széles skálájával találkozunk a máltai írók műveiben. A külföldi írók kisebb-nagyobb hatása is tetten érhető alkotásaikban, elsősorban a mai amerikai irodalom szelleme szivárgott be a szigetország irodalmába.

A MODERN MÁLTAI KÖLTÉSZET NÉHÁNY KÉPVISELŐJE

Jegyzetünk és a fordítások a modern máltai költészetből csak ízelítőt adhat, annál is inkább, hiszen ennek a költészetnek nemcsak a jelene gazdag, hanem több évszázados hagyománya is van.

A válogatásunkban közölt versek a fiatalabb máltai költőnemzedék tagjainak alkotásai. Valamennyien Máltán élnek és alkotnak.

*Mario Azzopardi*t a mai máltai költészet vezéregyéniségének tekintik; alkotásaiban az ellenállás egy változata, a társadalommal való szembenállás, a közösségtől való szellemi elrugaszkodás valósul meg. Kortársaira jelentős szellemi hatást gyakorol, verseit az angolon kívül több európai nyelvre is lefordították. Költői képei színekben hemzseggő, sokrétű kaleidoszkópnak tekinthetők, hangulataiban azonban nemesen emberi gondolatokat közöl.

Victor Fenech versei rokonságot mutatnak Azzopardiéval; líráját intellektuális erejű fatalizmus jellemzi. Romantikus elkötelezettség cseng ki verseiből, legtöbbször tudatosan elkötelezett humanista témák foglalkoztatják. Antimilitarista beállítottsága több versében is megmutatkozik. Azzopardival együtt — viszonylagos fiatalságuk ellenére — napjaink klasszikus máltai irodalmának képviselője.

Daniel Massa lehetfinom képei, a romantika felé hajló meditációi igen népszerűek Máltán. Filozofikus ihletét részben a freudi lélektan elemeiből meríti.

Achile Mizzi első verseskötetével (*L-Ghar ta' l-Enimmi* — A kételyek barlangja) alapozta meg hírnevét, és ezzel egész későbbi költészetét is meghatározta. Mitikusán szorongó gondolatok áramlanak kimondottan modernisztikus soraiban. A versek jelentéséig a szimbolikus képek megfejtése, a kételyek barlangjából kivezető út felfedezése után juthatunk el. Az egyik legtöbbet vitatott máltai költő.

Kenneth Wain lírájának fő jellemvonása az újkeresés. Formai, tartalmi kísérletei során az izmusok egész sorát végig próbálta. Közlésszerveinek tára némileg banális és epikai; ideológiája azonban mindig időszerű.

BEDE Béla

IRODALOM:

A. J. Arberry: *A Maltese Antology*, C. U. P. Edition, London, 1960 *New Wave Poetry in Malta*, La Valetta é. n.

Malta — *The New Poetry*, by Francis Ebeyer, Klabb Kotba Maltin Special Edition (edited by Mario Azzopardi), La Valetta, 1971

Commonwealth Poems of Today, edited by Howard Sergeant, English Association, London—Sydney, 1971